यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
नॅक मानांकित 'अ' श्रेणी

Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik
NAAC Accredited 'A' Grade

अंतर्गत संज्ञापन पत्र / Internal Communication Sheet

प्रेषक : प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक, मानव्यविद्या व सा. शास्त्रे विद्याशाखा

विषय : अर्थशास्त्र पदवी आणि पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम राज्यस्तरीय सल्लागार समितीच्या दुसऱ्या (२०२५) बैठकीचे इतिवृत्त

धारिका : यचममुवि/मानव्य/ २०२५

प्रति : मा. कुलगुरू

दिनांक : १७. ०४. २०२५

बैठकीचे इतिवृत्त

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखेमार्फत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार विकसित करण्यात येत असलेल्या अर्थशास्त्र पदवी तीन वर्ष आणि (बी. ए. ऑनर्स) चार वर्ष तसेच पदव्युत्तर पदवी (एम. ए.) एक वर्ष आणि दोन वर्ष शिक्षणक्रमाचा मा. कुलगुरू यांचे मान्यतेनुसार गठीत राज्यस्तरीय शिक्षणक्रम सल्लागार समितीच्या अभ्यासक्रम निश्चित करण्याकरिता बैठकीचे दि. २४, २५ व २६ मार्च २०२५ रोजी ऑफलाईन/ऑनलाईन अशा दोन्ही पद्धतीने आयोजन करण्यात आले होते.

सदर बैठकीस खालील विषयतज्ञ (सदस्य) उपस्थित होते.

१. प्रा. नागार्जुन वाडेकर, अध्यक्ष, संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा, य.च.म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२. प्रा. नीरज हातेकर, मानद प्राध्यापक, अझीम प्रेमजी विद्यापीठ, बंगळूर आणि माजी संचालक, अर्थशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
३. प्रा. प्रकाश कांबळे, वरिष्ठ प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
४. डॉ. सागर कोंडेकर, संचालक, सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा, स्वामी रामानंदतीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, उपकेंद्र लातूर, नांदेड.
५. प्रा. अझर खान, प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग, मांघणमळ उधाराम कॉलेज ऑफ कॉमर्स, पुणे
६. डॉ. धीरज कदम, अर्थशास्त्र विभाग, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
७. डॉ. शायिन शेख, वरिष्ठ शैक्षणिक संयोजक(अर्थशास्त्र), मानव्यविद्या व सा. शास्त्रे विद्याशाखा, य.च.म.मु. विद्यापीठ, नाशिक
८. डॉ. विशाल आंबेडकर, शैक्षणिक संयोजक (अर्थशास्त्र), मानव्यविद्या व सा. शास्त्रे विद्याशाखा, य.च.म.मु. विद्यापीठ, नाशिक

प्रारंभी विद्याशाखा संचालकांनी सर्व उपस्थित सदस्यांचे स्वागत केले व बैठकीस प्रारंभ झाला. त्यानंतर राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० वर सर्व उपस्थित सदस्यांनी चर्चा केली. चर्चेअंती या बैठकीत पुढील निर्णय घेण्यात आले.

१. अर्थशास्त्र राज्यस्तरीय शिक्षणक्रम सल्लागार समितीची अभ्यासक्रम निश्चित करण्याकरिता दि. ११, १२ व १३ मार्च २०२५ रोजी झालेल्या पहिल्या बैठकीच्या कामकाजाचा आढावा घेण्यात आला. काही अभ्यासक्रमातील घटक-उपघटकांची फेररचना तसेच भर घालून निश्चित करण्यात आली.
२. अर्थशास्त्र (बी. ए. ऑनर्स) ०४ वर्षाच्या पदवी शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रम संरचनेबाबत चर्चा करण्यात येऊन त्यात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या आणि चौथ्या वर्षातील 'वाहतूक व दळणवळणाचे अर्थशास्त्र' आणि 'सार्वजनिक अर्थशास्त्र', मूलभूत आर्थिक सिद्धांत', 'कल्याणाचे अर्थशास्त्र', 'कृषी व्यवस्थापनाचे अर्थशास्त्र', 'श्रमाचे अर्थशास्त्र', 'सार्वजनिक अर्थशास्त्राचे बदलते प्रवाह' या अभ्यासक्रमांची सविस्तर चर्चा करण्यात आली. यात प्रत्येकी एक श्रेयांकाची २८ पुस्तके विकसित करावी लागतील.
३. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० आराखड्या नुसार VSC, SEC, VEC यावर आधारित अभ्यासक्रमातील पुस्तके तसेच घटकांची शिर्षक आणि प्रत्येक घटकांचे उपघटक निश्चित करण्यात आले.
४. अर्थशास्त्र (एक वर्ष) पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमाच्या दोन्ही सत्रांतील 'राष्ट्रीय उत्पन्न व लेखा', 'राजकीय अर्थशास्त्र', 'गणितीय अर्थशास्त्राची ओळख' या चार श्रेयांकाच्या अभ्यासक्रमांतील १६ घटक तसेच दोन श्रेयांकाच्या अभ्यासक्रमासाठी ०८ घटक व उपघटक निश्चित करण्यात आले. त्यातील प्रत्येकी एका श्रेयांकाच्या १० पुस्तकांची शीर्षके, घटक व उपघटक निश्चित करण्यात आले.

मा. कुलगुरु कार्यालय
य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
अंतर्गत आवक क्र.: VC/1088

५. अर्थशास्त्र (दोन वर्ष) पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमाच्या चार सत्रांच्या ०८ अभ्यासक्रमांतील एका श्रेयांकाच्या ३० पुस्तकांचे प्रत्येकी ०४ घटक व उपघटक निश्चित करण्यात आले.

६. अर्थशास्त्र पदवी आणि पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमांत प्रती श्रेयांक एक पुस्तक, प्रती पुस्तक ०४ घटक आणि प्रती घटक ०४-०५उपघटक याप्रमाणे सर्व अभ्यासक्रमांचा पाठ्यक्रम निश्चित करण्यात आला.

७. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार अर्थशास्त्र पदवी व पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमांच्या वरील सर्व पुस्तकांचे लेखन, संपादन तसेच पुढील संपादकीय संस्कार तातडीने करून घ्यावे असे निश्चित करण्यात आले.

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून अर्थशास्त्र राज्यस्तरीय सल्लागार समितीची बैठक संपन्न झाली.

सोबत :

आराखडा :

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार अर्थशास्त्र पदवी (बी. ए.) तीन वर्ष आणि अर्थशास्त्र पदव्युत्तर पदवी दोन वर्ष अर्थशास्त्र शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रमांचे शीर्षक.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार अर्थशास्त्र पदवी (बी. ए.) ऑनर्स (चार वर्ष) आणि अर्थशास्त्र पदव्युत्तर पदवी (एक वर्ष) अर्थशास्त्र शिक्षणक्रमातील अभ्यासक्रमांचे शीर्षक.

पाठ्यक्रम :

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार अर्थशास्त्र पदवी (बी. ए.) तीन वर्ष आणि अर्थशास्त्र पदव्युत्तर पदवी दोन वर्ष अर्थशास्त्र शिक्षणक्रमाचा अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, २०२० नुसार अर्थशास्त्र पदवी (बी. ए.) ऑनर्स (चार वर्ष) आणि अर्थशास्त्र पदव्युत्तर पदवी (एक वर्ष) अर्थशास्त्र शिक्षणक्रमाचा अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम.

17/4/2025

डॉ. शायिन शेख
वरिष्ठ शैक्षणिक संयोजक (अर्थशास्त्र)
मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

डॉ. विशाल आंबेडकर
शैक्षणिक संयोजक (अर्थशास्त्र)
मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

17.04.2025

प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

प्रति,

मा. कुलगुरू

महोदय,

अर्थशास्त्र तीन वर्ष पदवी आणि चार वर्ष बी. ए. ऑनर्स पदवी शिक्षणक्रमातील पहिले, दुसरे, तिसरे आणि चौथे तसेच एक वर्ष आणि दोन वर्षाच्या पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रमांचा पाठ्यक्रम निश्चित करण्याकरिता घेण्यात आलेल्या शिक्षणक्रम सल्लागार समितीच्या दुसऱ्या (२०२५) बैठकीच्या सविस्तर इतिवृतास मान्यता मिळावी, ही विनंती.

17.04.2025

प्रा. नागार्जुन वाडेकर
संचालक, मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

मान्य

21/4/25

मा. कुलगुरु

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

ज्ञानगंगा घरोघरी

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

अर्थशास्त्र पदवी (बी. ए. ऑनर्स) शिक्षणक्रम संरचना (चार वर्ष)

Illustrative Credit Distribution Structure For 3/4 Year Honors Degree Program With Multiple Entry & Exit Options

Level	Semester	Major		Minor	Open Elective	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
प्रथम वर्ष 4.5	I	ECOC101 अंशलक्ष्यी अर्थशास्त्र – I (4CP) ECOC102 समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र –I (2CP)	----	----	ECOE103 अर्थशास्त्राची ओळख ECOE104 अर्थशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना (2CP)	ECOV105 वित्तीय साक्षरता (2CP) ECOS106 डिजीटल साक्षरता (2CP)	AECL101 Communication Skills in English (2CP) VECD101 भारतीय संविधानाची ओळख (2CP) IKSK102 भारतीय ज्ञान परंपरा: सामाजिकशास्त्रे (2CP)	CC: 2 CCRX101 (2CP)	22	UG Certificate 44
	II	ECOC111 समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र – II (4CP) ECOC112 अंशलक्ष्यी अर्थशास्त्र –II (2CP)	----	ECOM113 भारतातील सार्वजनिक धोरण आणि प्रशासन (2CP)	ECOE114 भारतीय अर्थव्यवस्थेची ओळख (2CP) ECOE115 जागतिकीकरणातील बदलते प्रवाह (2CP)	ECOV116 भारतीय रोखे बाजार (2CP) ECOS117 विदा व्यवस्थापन आणि दृश्यीकरण (2CP)	AECL102 Communication Skills in English (2CP) VECD102 पर्यावरण शिक्षण (2CP)	CC: 2 CCRX102 (2CP)	22	
	Cum. Cr.	12		2	2+2+2+2	2+2+2+2	2+2+2+2+2	2+2	44	44

Award of UG Certificate in Major with 40-44 credits & an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor

Level	Semester	Major		Minor	Open Elective	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
द्वितीय वर्ष 5.0	III	ECOC201 विकासाचे अर्थशास्त्र – I (4CP) ECOC202 आंतरराष्ट्रीय व्यापार: सिद्धांत आणि धोरण (4CP)	-----	ECOM203 महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था (4CP)	ECOE204 शिक्षण आणि आरोग्याचे अर्थशास्त्र (2CP)	ECOV205 उद्योजकता विकास (2CP)	AECL201 मराठी भाषा कौशल्ये - I (2CP)	FP: 2 ECOF206 (2CP) CC: 2 CCRX201 (2CP)	22	UG Diploma 88
	IV	ECOC211 विकासाचे अर्थशास्त्र – II (4CP) ECOC212 आंतरराष्ट्रीय वित्त (4CP)	-----	ECOM213 वाहतूक व दळणवळणाचे अर्थशास्त्र (4CP)	ECOE214 पर्यटन आणि संप्रेषण अर्थशास्त्र (2CP)	ECOS215 वित्त-तंत्रज्ञानाची (फिनटेक) ओळख (2CP)	AECL202 मराठी भाषा कौशल्ये - I I (2CP)	CEPG201 (2CP) CC: 2 CCRX202 (2CP)	22	
	Cum. Cr.	28		10	12	8+4	8+4+2	8+4	88	88

Exit Option: Award of UG Diploma in Major and Minor with 80-88 credits and an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor

Level	Semester	Major		Minor	Open Elective	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
तृतीय वर्ष 5.5	V	ECOC301 भारतीय अर्थव्यवस्था – I (4CP) ECOC302 वित्तीय संस्था आणि वित्तीय बाजार (4CP) ECOC303 कल्याणकारी अर्थशास्त्राचा परिचय (2CP)	ECOC304 कृषी अर्थशास्त्र (4CP) OR/ किंवा ECOC305 ग्रामीण आणि नागरी अर्थशास्त्र (4CP)	ECOM306 लोकसंख्याशास्त्र (4CP)	-	ECOV307 चिकित्सक वाचन, लेखन आणि चिंतन कौशल्य (2CP)	-	ECOF308 (2CP) FP/ CEP CEPG301 (2CP)	22	UG Degree 132
	VI	ECOC311 भारतीय अर्थव्यवस्था – II (4CP) ECOC312 सार्वजनिक अर्थशास्त्र (4CP) ECOC313 आर्थिक व्यवस्थांचे आकलन (2CP)	ECOC314 औद्योगिक अर्थशास्त्र (4CP) OR/ किंवा ECOC315 पर्यावरणीय अर्थशास्त्राची ओळख (4CP)	ECOM316 ग्राहक संरक्षण (4CP)	-		-	OJT :4 ECOO317 2CP)	22	
	Cum.Cr.	48	8	18	12	12+2	8+4+2	8+6+4	132	132

Exit option: Award of UG Degree in Major with 120-132 credits OR Continue with Major and Minor
Source: https://htedu.maharashtra.gov.in

Level	Semester	Major		Minor	Open Elective	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree/ Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
B.A चतुर्थ वर्ष किंवा M.A. प्रथम वर्ष 6.0	VII	ECOC401 मूलभूत आर्थिक सिद्धांत (4CP) ECOC402 आर्थिक विचारांचा इतिहास (4CP) ECOC403 कल्याणकारी अर्थशास्त्र (4CP) ECOC404 राजकीय अर्थशास्त्र (2CP)	ECOC405 कृषी व्यवस्थापनाचे अर्थशास्त्र 4(CP) OR/ किंवा ECOC406 पायाभूत सुविधांचे अर्थशास्त्र (4CP)	ECOR407 RM संशोधन पद्धती (4CP)	-	-	-		22	UG Honors Degree 176
	VIII	ECOC411 सार्वजनिक अर्थशास्त्रातील बदलते प्रवाह (4CP) ECOC412 वित्तीय अर्थशास्त्र (4CP) ECOC413 संख्याशास्त्रीय पद्धतींची ओळख (4CP) ECOC414 लिंगभावाचे अर्थशास्त्र (2CP)	ECOC415 श्रमाचे अर्थशास्त्र (4CP) OR/ किंवा ECOC416 राष्ट्रीय उत्पन्न व लेखा (4CP)	-	-	-	-	ECOF417(4CP) क्षेत्रीय प्रकल्प	22	
	Cum. Cr.	14+14 = 28	4+4 = 8	4	-	-	-	4	132+44	176

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

मानव्यविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा

अर्थशास्त्र पदव्युत्तर पदवी (एम. ए.) शिक्षणक्रम संरचना (एक वर्ष)

ONE YEAR M.A ECONOMICS PROGRAM (PG Degree after 4 Year UG)

Level	Semester	Major		Minor	Open Elective	VSC, SEC, VSEC	AEC, VEC, IKS	OJT, FP, CEP, CC, RP	Cum. Cr./ Sem.	Degree / Cum. Cr.
		Mandatory	Electives							
एम. ए. एक वर्ष एम. ए. व्दितीय वर्ष 6.5	III	ECOC501 आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि वित्त (4CP) ECOC502 वृद्धी व विकासाचे अर्थशास्त्र (4CP) ECOC503 संख्याशास्त्रीय पद्धती आणि विदाचे विविध स्त्रोत (4CP) ECOC504 अर्थशास्त्राचे तत्वज्ञान (2CP)	ECOC505 गणिती अर्थशास्त्राची ओळख (4CP) OR/ किंवा ECOC506 कराधान (4CP)					ECOP507 4(CP) संशोधन प्रकल्प	22	PG Degree After 4 Year UG 220
	IV	ECOC511 आधुनिक आर्थिक सिद्धांत (4CP) ECOC512 पर्यावरणाचे अर्थशास्त्र (4CP) ECOC513 वर्तनाचे अर्थशास्त्र (4CP)	ECOC514 भारताचा आर्थिक इतिहास (4CP) OR/ किंवा ECOC515 अर्थमितीची ओळख (4CP)					ECOP516 संशोधन प्रकल्प (6CP)	22	

https://htedu.maharashtra.gov.in/Main/KnowledgeSharingDownload

Vocational Skills Courses (VSC), Skill Enhancement Courses (SEC), Vocational and Skill Enhancement Courses (VSEC) / Ability Enhancement Courses (AEC), Value Education Courses (VEC), Indian Knowledge System (IKS) /On Job Training (OJT), Field Project (FP), Community Enga gement and Service (CEP), Co-curricular (CC), Research Project (RP)